

Inta Gerharde, Rita Rindža

Brīvprātīgā darba vadība stacionārās ārstniecības iestādēs

doi:10.25143/soc-darbs_2021_ISBN-9789934563928_123-140

Kopsavilkums. Brīvprātīgais darbs, līdzīgi kā sociālais darbs, tiek veikts, lai uzlabotu labklājību un risinātu dzīves problēmas. Veicot brīvprātīgo darbu, cilvēki iesaistās sabiedriskajās norisēs, pārveido un uzlabo savu un apkārtējo dzīves kvalitāti, risina humānas, sociālas un vides problēmas.

Šī raksta nolūks ir iepazīstināt ar brīvprātīgo darbu tieši ārstniecības iestādēs. Medicīnas vide ļoti bieži ir saistīta ar sāpēm, pārdzīvojumiem un zaudējumiem. Daktere, kura strādā ar onkoloģijas pacientiem, stāsta, ka pacienti ļoti bieži vēlas vienkārši dzīvu cilvēku, kuram izstāstīt savu sāpi, cilvēku, kurš uzklausa. Tādēļ visā pasaulē slimnīcās, kurās ārstējas pacienti ar smagām slimībām, darbojas brīvprātīgo grupas šādu pacientu atbalstam.

Šobrīd arī Latvijā slimnīcās strādā brīvprātīgie no vairākām organizācijām.

Rakstā paustās atziņas balstās gan uz tā autoru brīvprātīgā darba pieredzi, gan uz pētījumu “Brīvprātīgā darba vadība stacionārās ārstniecības iestādēs”, kurā tika noskaidroti svarīgākie brīvprātīgā darba vadītāju uzdevumi, lai brīvprātīgais darbs nebūtu īslaicīga kampaņa, bet ilgtermiņā ieņemtu stabilu vietu interdisciplinārā slimnīcas komandā un īstenotu brīvprātīgā darba prioritāro mērķi – uzlabotu pacientu labsajūtu.

Atslēgvārdi: brīvprātīgais darbs, vieta interdisciplinārā slimnīcas komandā, sadarbība ar medicīnas personālu.

Ievads

Lai sekmētu brīvprātīgo darbu un veicinātu sabiedrības līdzdalību tajā, Latvijas Republikas Saeima pieņēma Brīvprātīgā darba likumu, kas stājās spēkā 2016. gadā. Likumā noteikts, ka brīvprātīgais darbs ir organizēts un uz labas gribas pamata veikts fiziskās personas fizisks vai intelektuāls bezatlīdzības darbs sabiedrības labā. Brīvprātīgā darba vadību var uzņemt biedrības un nodibinājumi, valsts un pašvaldību iestādes, partijas un sociālie uzņēmumi.¹

¹ Brīvprātīgā darba likums: Latvijas Republikas likums. *Latvijas Vēstnesis*. 127, 02.07.2015.

I. Gerharde, R. Rindža. Brīvprātīgā darba vadība stacionārās ārstniecības iestādēs

Dažādās valstīs brīvprātīgā darba definīcija un tradīcijas nedaudz atšķiras, bet visur brīvprātīgo darbu saprot kā darbu, ko cilvēks veic no brīvas gribas, neprasot par to atlīdzību. Lietuvā, piemēram, dots šāds skaidrojums:

“Brīvprātīgais – tas ir cilvēks, kas brīvprātīgi veic sabiedrisko darbu, neprasot naudas kompensāciju. Brīvprātīgais strādā citiem, ne kaimiņam, radniekam vai kādam pazīstamam. Viņš strādā savā ticībā, negaidot atlīdzību, un šādu darbību atbalsta organizācija, kurā brīvprātīgais ir nodarbināts.”²

Savukārt Lielbritānijā brīvprātīgā darba veicējs tiek raksturots šādi:

“Brīvprātīgais ir persona, kura piedāvā palīdzēt bez maksas cilvēkiem ārpus radu loka. Brīvprātīgais nesāņem samaksu, izņemot ar brīvprātīgo darbu saistītos izdevumus. Brīvprātīgajam pieejamas apmācības, lai iemācītos kaut ko jaunu un attīstītu brīvprātīgo darbu.”³

Atbilstīgi Portugāles normatīvajam regulējumam brīvprātīgais darbs šeit nozīmē darbošanos, ko kopienas vai sociālajās interesēs nesavtīgi veic personas bezpeļņas projektos un programmās, kuras izstrādā valsts iestādes vai privātās organizācijas to indivīdu, ģimeņu vai kopienu labā, kam tas ir nepieciešams. Brīvprātīgā darba principi ir solidaritāte, iesaistīšanās, sadarbība, bezpeļņas raksturs un atbildība.⁴

Krievijā pastāv šāda definīcija:

“Brīvprātīgie – spēks, kas palīdz un atbalsta cilvēkus, kuri paši nespēj par sevi parūpēties. Brīvprātīgie strādā daudzās jomās sabiedrības interesēs: sociālajā palīdzībā, medicīnā, izglītībā un kultūrā.”⁵

Latvijā brīvprātīgais darbs tiek definēts kā organizēts un uz labas gribas pamata veikts fiziskās personas fizisks vai intelektuāls darbs, ko fiziska persona bez atlīdzības veic sabiedrības labā.

Visu šeit minēto brīvprātīgā darba definīciju saturā vienojošais ir tas, ka darbs tiek veikts sabiedrības labā bez atlīdzības. Brīvprātīgā darba mērķis ir palīdzēt, gan veicot kādu lielāku vai mazāku darbu, gan atbalstot ar laipnu vārdu,

² Lietuvos Raudonasis Kryžius. www.redcross.lt

³ How volunteering affects your benefits – overview. *Citizens Advice*. 2019. www.citizens-advice.org.uk/Documents/Advice%20factsheets/Benefits/b-volunteering.pdf

⁴ Brīvprātīgā darba tiesiskais regulējums: 2013. gada janvāra ziņojums. *Latvijas Brīvo arodbiedrību savienība*. 2013. www.sif.gov.lv/nodevumi/nodevumi/3418/brivpratiga.darba.tiesiskais.regulejums_n.mickevica_31.01.2013.pdf

⁵ Мозаика Российского добровольчества: факты, ресурсы и мнения. Сост. и ред. Слаб-жанин Н. Ю. *Higher School of Economics*. 2003. www.hse.ru/data/2014/10/20/1099147605/mozaika_dobrovolchestva.pdf

smaidu vai vienkārši esot klāt un pasniedzot roku grūtā brīdī. Palīdzot citiem, arī brīvprātīgais pats ir liels ieguvējs, jo viņam rodas iespēja kaut ko jaunu iemācīties, ar kādu sadraudzēties, iepazīt un izprast citus un izziņāt dziļāk pašam sevi.

Brīvprātīgā darba tradīcijas mūsdienu izpratnē pasaulē ir aizsāktas vairāk nekā pirms 100 gadiem, un pirmās valstis, kurās tika organizēts brīvprātīgais darbs, bija Nīderlande un ASV. Brīvprātīgā darba sākums ASV meklējams jau koloniālajā laikā, kad cilvēki savtarpēji palīdzēja, lai apvienotu spēkus izdzīvošanai. Savukārt žēlsirdības motivēts brīvprātīgais darbs medicīnā pastāv kopš pirmajiem gadsimtiem, kad to uzsāka klosteru žēlsirdīgās māsas. Šī darba jēga un nozīme balstās uz cilvēkmīlestību un kalpošanu citu labā. Unikāls kalpošanas piemērs, kas iedvesmojis tūkstošiem cilvēku pievērsties brīvprātīgajam darbam, lai rūpētos par slimiem, nabagiem un mirstošiem cilvēkiem, ir Māte Terēze no Kalkutas (tagad – Kolkata) – viena no 20. gadsimta ievērojamākajām personībām. Saņemot Nobela miera prēmiju, viņa teica:

“Ne tikai nabadzīgajās valstīs, bet visur pasaulē, arī Rietumos, es redzu kādu nabadzību, ar kuru cīnīties ir daudz grūtāk. Kad es paceļu no ielas kādu izsalkušo un iedodu viņam maizes gabaliņu, es esmu apmierināta, jo pabaroju izsalkušo. Taču atstumts, nevēlams, nemīlēts un nobijies cilvēks, ko sabiedrība izstumusi, – šī nabadzība ir daudz briesmīgāka un grūtāk labojama.”⁶

Mūsdienu sabiedrībā ir dzīvas šīs ētiskās vērtības – solidaritāte, pieņemšana un dalīšanās. Sabiedrībā aizvien vairāk cilvēku iesaistās dažādos labdarības projektos, vāc ziedojumus, rūpējas par ekoloģiju un apzinās savu lomu sabiedrības labklājības veidošanā, uzņemoties rūpes par tiem, kuri ir nonākuši grūtībās un paši nespēj par sevi parūpēties. Cilvēki arvien vairāk aizdomājas par to, ka vēlas dzīvot harmoniskā, līdzsvarotā valstī, kurā valda patiesa demokrātija, sociālais taisnīgums un tiek ievērotas ikviena cilvēka tiesības uz cieņpilnu dzīvi. Par to liecina aizvien pieaugošais ziedotāju skaits, kā arī iesaistīšanās brīvprātīgajā darbā. Abas šīs izpausmes ir ekonomiski attīstītu un izglītotu valstu pazīmes, piemēram, ASV, Nīderlandes, Lielbritānijas, Vācijas, Francijas u. c.

Latvijā brīvprātīgo darbu veic vairākas starptautiskās apvienības. Tām šeit izveidotas patstāvīgas vietējās nevalstiskās organizācijas, piemēram, Latvijas Sarkanais Krusts un Latvijas Samariešu apvienība. Brīvprātīgo darba veiksmīgas vadīšanas piemērs bija 2014. gadā, kad Eiropas kultūras galvaspilsētas “Rīga 2014” pasākumos iesaistījās 1800 brīvprātīgo. Pēc šiem pasākumiem tika izveidota interneta mājaslapa www.brivpratigie.lv, kurā apkopota plaša informācija par

⁶ Jākobsons, E. Māte Terēze: Mīlestībai veltīts mūžs. *Laikmeta zīmes*. 22.05.2017. <http://www.laikmetazimes.lv/2017/05/22/milestibai-veltits-muzs/>

brīvprātīgo darbu Latvijā. Pēdējos gados piedalīties brīvprātīgajā darbā aicina arī Labklājības ministrija, plaši to organizējot valsts sociālās aprūpes centru filiālēs, kurās uzturas bērni.

Brīvprātīgo darbs stacionārās ārstniecības iestādēs Latvijā pirmo reizi pēc valsts neatkarības atgūšanas aizsākās 1998. gadā, kad ar Sorosa fonda atbalstu tika sākta pirmā projekta “Brīvprātīgo palīdzētāju kustības attīstības programma medicīnā” īstenošana un apmācīti 20 brīvprātīgie.

Rīgas Stradiņa universitātes asociētā profesore Dace Baltiņa saka:

“Zāles ārstē, vārds dziedina, bet pārdomāts, istajā brīdī un pareizajā intonācijā pateikts vārds spēj darīt brīnumus. Attieksme ir ļoti būtiska. Piemēram, empātija, ko mēs uzskatām, ka tā ir medicīnas pamatu pamats, – tā nav iedzimta īpašība. Empātiju, gluži tāpat kā pieklājības normas, mēs iemācāmies.”⁷

Informācijas par brīvprātīgo darbu iegūšanas metodes

Šajā rakstā atspoguļota neliela daļa no sociālā darba maģistres Intas Gerhardes pētījuma “Brīvprātīgā darba vadība stacionārajās ārstniecības iestādēs”. Pētījumā tika izmantotas daļēji strukturētas intervijas, anketēšana un novērojumi, veicot brīvprātīgo darbu slimnīcās un pansionātos. Tika intervēti deviņi dažādu nozaru speciālisti – ārsti, brīvprātīgā darba vadītāji, sociālā darba vadītāji un slimnīcas kapelāni.

Lai iegūtu informāciju no stacionārās ārstniecības iestādēs strādājošiem brīvprātīgajiem, tika veikta aptauja. Aptaujas anketas jautājumi tika sagatavoti tā, lai no brīvprātīgajiem, kas jau kādu laiku darbojas stacionārās ārstniecības iestādēs, uzzinātu, ko viņi sagaida no brīvprātīgā darba vadītājiem, kā viņi jūtas šajā darbā, vai brīvprātīgā darba vadības atbalsts ir pietiekams un atbilstošs, ar kādām grūtībām jāsaskaras, lai integrētos medicīnas darbinieku komandā, vai brīvprātīgajiem ir vajadzīgas kādas papildu apmācības vai psihoemocionāls atbalsts? Aptaujā bija iekļauti arī jautājumi, kas ļauj uzzināt brīvprātīgo motivāciju. Šīs atbildes darba vadītājiem ir svarīgas, lai spētu izvēlēties atbilstošu motivēšanas taktiku un atbalstu.

Anketas jautājumi tika strukturēti četrās sadaļās: pirmā sadaļa “Vispārīga informācija par brīvprātīgo darbu”, otrā – “Brīvprātīgā darba saturs”, trešā – “Brīvprātīgo apmācība un vadība” un ceturtā sadaļa “Motivācija un ierosinājumi”.

⁷ Rupenheite, M. Onkoloģijas profesores Daces Baltiņas vērtīgas pārdomas par kompleksu pieeju vēža terapijā. *Medkursi.lv*. 04.01.2017. <http://www.medkursi.lv/?p=4068>

I. Gerharde, R. Rindža. Brīvprātīgā darba vadība stacionārās ārstniecības iestādēs

Atbildēt uz jautājumiem tika aicināti brīvprātīgie, kuri strādāja stacionārās aprūpes iestādēs Rīgā. Anketēšana tika veikta 2018. gada novembrī un decembrī. Šajā laikā stacionārajās ārstniecības iestādēs strādāja 28 brīvprātīgie, un anketas aizpildīja 22 no viņiem.

Vēl pētījumā tika izmantota novērošana. Amerikāņu sociologs Džons Loflands uzskata, ka novērošana ir visdziļākā stratēģija un informācijas vākšanas veids, kas ļauj vistuvāk un vispilnīgāk saņemt informāciju, kā arī novērošana ir visfundamentālākā un vecākā metode sociālajās zinātnēs un izglītībā, un tā ir saistīta ar jebkuru citu metodi.

Ekonomikas doktore Silvija Kristapsone grāmatā “Zinātniskā pētniecība studiju procesā” norāda:

“Novērojumu sauc par zinātnisku, ja tas ir plānveidīgs, mērķtiecīgs, ilgstošs, patstāvīgs un norit dabiskā vidē. Sistemātiski fiksēti rezultāti palīdz nodrošināt apraksta objektivitāti. Novērojums ir nozīmīgs tāpēc, ka šī metode ļauj precīzāk izprast cilvēka rīcības nianšes un jēgu. Novērojumu centrā ir cilvēks ar savu gribu, sajūtām un izjūtām.”⁸

Veicot brīvprātīgo darbu staru terapijas un paliatīvās aprūpes nodaļās no 2017. gada septembra līdz 2019. gada maijam, kā arī vadot brīvprātīgo atbalsta grupas un piedaloties jauno brīvprātīgo atlasē, notika sistemātiski novērojumi, apzinot un izvērtējot brīvprātīgā darba vadības iespējas uzlabot tā kvalitāti un ilgtspēju. Tika novērotas brīvprātīgo prasmes un gatavība darboties atbilstīgi pacientu vajadzībām, kā arī brīvprātīgo motivācija un ieguvumi, brīvprātīgo sadarbība ar mediķiem, brīvprātīgo gaidas no darba vadītājiem.

Ekspertu atziņas

Pētījuma gaitā veikto interviju mērķis bija identificēt brīvprātīgā darba vadītāju uzdevumus, lai nodrošinātu kvalitatīvu, ilgtspējīgu brīvprātīgo darbu stacionārās ārstniecības iestādēs. Tika noskaidrots respondentu viedoklis par brīvprātīgā darba nozīmi stacionārās ārstniecības iestādēs, par darba saturu un apjomu, ētiskajiem aspektiem, sadarbību ar medicīnas personālu un kapelāniem. Sarunās ar brīvprātīgo vadītājiem tika skarti darba organizācijas, tostarp finanšu, kā arī par brīvprātīgo atlases, apmācības, novērtēšanas, supervīziju un pateikšanās jautājumi.

⁸ Kristapsone, S. 2014. *Zinātniskā pētniecība studiju procesā*. Rīga: Biznesa augstskola “Turība”, 284.

Intervētie ārsti atzina, ka stacionārās ārstniecības iestādēs primārā, protams, ir ārstēšana un atsāpināšana, tomēr viņi arī akcentēja psihoemocionālā stāvokļa ietekmi uz sāpēm un ārstēšanu. Ārsti, kuri strādā paliatīvajā aprūpē, uzsvēra, ka, runājot par galvenajām psiholoģiskajām grūtībām ārstēšanas laikā un pēc tās, pacienti min stresu, trauksmi, bailes, miega traucējumus, depresiju, psiholoģiskā atbalsta un palīdzības trūkumu, problēmas sava ķermeņa izmaiņu dēļ.

Paliatīvās aprūpes nodaļā pacientiem visbiežāk ir vērojamas dzīves kvalitātes izmaiņas, kas saistītas ar terapijas toksiskumu, daudzu zāļu un palīgierīču lietošanu. Raksturojot pacientu stāvokli, ārsti akcentēja, ka pacienti piedzīvo ierasto spēju zudumu, atkarību no citiem, lomas maiņu sabiedrībā un bieži vien arī problēmas ģimenē, izmaiņas izskatā, psihogēnas sāpes, sociālo spriedzi, eksistenciālas sāpes, neziņu, trauksmi un bailes. Tā visa dēļ darbā nepieciešams iesaistīt dažādu speciālistu un atbalsta personu komandu, lai grūtajā situācijā nodrošinātu pacientam vispusīgu un kvalitatīvu aprūpi. Pēc paliatīvās aprūpes ārsta teiktā, tieši brīvprātīgie ir tie, kas mūsdienās paplašina pacienta apkalpošanas iespējas un paaugstina servisu, jo neviens cits kā tikai brīvprātīgie nevar sniegt individuālu praktisko un emocionālo atbalstu, izvedot pacientu pastaigā, sarunājoties un veltot viņam nedalītu uzmanību. Ārstēt vajag ne vien slimību, bet arī cilvēku, kuru tā piemeklējusi. Ir svarīgi identificēt pacienta vajadzības, cerības un iekšējos resursus, lai pārciestu slimības izraisīto krīzi. Sāpes ir fiziskas ciešanas, un ar to mazināšanu nodarbojas mediķi, bet ne mazāk svarīgas ir dvēseles ciešanas. Ārsts, kurš pats ir strādājis brīvprātīgo darbu ārzemēs, skaidroja, ka brīvprātīgie ir tie, kas nodrošina un simbolizē saikni ar sabiedrību. Brīvprātīgie ir apliecinājums tam, ka pacienti nav no sabiedrības izstumti un aizmirsti, ka sabiedrībai rūp viņu ciešanas un tā ir gatava būt klātesoša un sniegt atbalstu. Brīvprātīgais darbs ir nobriedušas sabiedrības pazīme, un daudzās valstīs tas ieņem nozīmīgu vietu slimnīcās un hospisos. Tomēr ir ārkārtīgi svarīgi, lai brīvprātīgais darbinieks būtu labi sagatavots un apmācīts. Ļoti būtiska ir brīvprātīgā personība un spēja komunicēt.

Psihoterapeite, kura daudzus gadus strādā ar onkoloģiskajiem pacientiem, intervijā sacīja:

“Lai brīvprātīgais spētu sniegt adekvātu atbalstu, viņam ir jābūt labi informētam par visām onkoloģijas pacienta psihoemocionālām fāzēm, tādēļ, gatavojot brīvprātīgos, būtu svarīgi izskaidrot slimības ietekmi uz pacienta garastāvokli un rīcību. Tāpat brīvprātīgajam ir jāsaprot, ka katrs pacients ir unikāls un reaģēs atšķirīgi. Katram būs savas vajadzības un emociju izpausmes, tāpēc ļoti svarīgi ir attīstīt empātiju. To, vai brīvprātīgais būs spējīgs darīt šo darbu, noteiks tieši pacients. Pacients būs tas, kurš vai nu pieņems, vai noraidīs palīdzību, neskatoties uz to, ka brīvprātīgais ir nācis ar labiem nodomiem.”

Minētā psihoterapeite norādīja, ka, atlasot brīvprātīgos, to vadības uzdevums ir atsijāt tos, kas ir mentāli vai emocionāli nelīdzsvaroti, vēlas mācīt, kā dzīvot, uzskata, ka viņu viedoklis ir vienīgais pareizais, ir pļāpīgi un neprot klausīties, nav pieklājīgi un toleranti, neievēro higiēnas normas vai ētiskos principus, kā arī tādus, kas cenšas visur iejaukties, uzdodot nebeidzamus jautājumus un izsakot neapmierinātību. Šādi brīvprātīgie var tikai traucēt mediķu darbu, ienest nesaskaņas un domstarpības, kas mazina pacientu mieru. Ļoti svarīgi, lai brīvprātīgie nejauktos mediķu darbā, nekomentētu ārstēšanas metodes un nerunātu sliktu par mediķiem, jo tas var pacientā tikai vairot neziņu, bailes, neuzticēšanos, radot nemieru un trauksmi. Jāsaprot, ka, runājot ar smagi slimu pacientu, ir jābūt ļoti klātesošam, lai izprastu pacienta vajadzības un iekšējo noskaņojumu. Esot slimības gultā, pacientam neeksistē sīkumi vai mazsvarīgi jautājumi. Jebkas var būt svarīgs un nozīmīgs, un, to nerespektējot, pacientam var izraisīt emocionālas sāpes. Brīvprātīgais nedrīkst būt steidzīgs, nākt pie pacienta, it kā garām ejot. Brīvprātīgajam ir jābūt maksimāli klātesošam, ieinteresētam un līdzjūtīgam, tādēļ nemitīgi ir jāpildveido sevi, jāmacās komunikācijas prasmes, jāattīsta empātija, kas tomēr pamatā ir jau sākotnēji nepieciešama brīvprātīgā personības iezīme. Brīvprātīgajiem ir svarīgi zināt arī to, kā slimība ietekmē pacienta personību. Smagas slimības laikā dažādu medikamentu, ķīmijterapijas un staru terapijas ietekmē mainās cilvēka personība, pat rakstura iezīmes. Cilvēks, kurš līdz šim bijis līdzsvarots un mierīgs, var kļūt agresīvs vai depresīvs, un katrā situācijā ir nepieciešams izpratošs un klātesošs atbalsts.

Ārsti minēja vēl vienu svarīgu aspektu, t. i., informācijas sniegšanu ārstiem, māsiņām, kapelānam vai sociālajam darbiniekam. Reizēm, sarunājoties ar pacientu, brīvprātīgais uzzina, kādas problēmas viņu nomāc un ir aktuālas. Pacients ārstam dažkārt neuzdrošinās stāstīt to, ko uztic brīvprātīgajam, kurš pavada ilgāku laiku ar viņu. Ir bijušas situācijas, kad tieši no brīvprātīgā tiek saņemta informācija par vajadzību pacientam atrisināt kādas sociālās problēmas, ka nepieciešams piesaistīt kapelānu vai mācītāju, lai sakārtotu un izrunātu garīgos jautājumus, kā arī ģimenes lietas. Būtiska ir brīvprātīgā tolerance, taktiskums, gudrība un drosme.

Apkopojot mediķu atzinumus par to, kā viņi izjūt (vai vispār izjūt) brīvprātīgo darbu, paliatīvās aprūpes ārsts teica, ka pēc apmācīta un empātiska brīvprātīgā apmeklējuma pacienti jūtas mierīgāki, labāk saprot savu realitāti un ir adekvātāki. Kāda cita paliatīvās aprūpes ārste dažu brīvprātīgo līdzdarbošanos nodaļā novērtēja īpaši pozitīvi, sakot, ka bez viņu atbalsta dažās situācijās būtu ļoti grūti tikt galā ar pacientu. Ārsti intervijās norādīja arī to, ka dažkārt brīvprātīgie ir tie, kas nodaļā ienes vairāk cilvēcības.

Sarunā ar kapelāni tika meklēta atbilde uz jautājumu, kā brīvprātīgie var palīdzēt pacientiem garīgajā aprūpē? Slimnīcas kapelāne akcentēja garīguma nozīmi – tas ir nepieciešams ikdienā un vēl jo vairāk – dzīves krīzes situācijās. Slimība ir saistīta ar smagu krīzi dzīvē, tās dēļ tiek ierobežotas fiziskās spējas un labsajūta, ģimenēs tiek izjaukts līdzsvars, dažkārt – mainītas lomas, un cilvēks, kurš ir bijis atbildīgs par ģimeni, pēkšņi kļūst par aprūpējamu, un var būt, ka citi tam nav gatavi. Pacients zaudē iespēju strādāt, un varbūt tas viņam ir ļoti būtisks zaudējums, kas var radīt grūtsirdību. Ļoti svarīgi, lai brīvprātīgais būtu pieredzējis un izprastu, kā arī pieņemtu, ka visi cilvēki ir mirstīgi un miršana ir dabisks process. Ja brīvprātīgais būs nobijies, viņš nespēs sniegt atbalstu ne pacientam, ne viņa tuviniekiem. Kapelāne uzsvēra, ka brīvprātīgajam ir jābūt ar stabilu psihi, līdzsvarotam, kā arī ir būtiski, lai brīvprātīgais pats nebūtu sēru periodā.

Intervējot bijušos brīvprātīgā darba vadītājus, mērķis bija uzzināt viņu pieredzē balstītos atzinumus par darba vadības uzdevumiem un to realizēšanas iespējām, par veiksmēm un neveiksmēm, kā arī to, kāpēc viņi šo darbu ir atstājuši.

Savukārt psihoterapeite, kura piedalījās Latvijā pirmās brīvprātīgo kustības vadīšanā stacionārā aprūpes iestādē no 1998. gada, kā arī psiholoģe, kura vairākus gadus vadīja un koordinēja brīvprātīgo darbu stacionārā aprūpes iestādē bērniem, uzsvēra finanšu resursu nepieciešamību brīvprātīgajā darbā. Šis nav maznozīmīgs jautājums. Finansiālā atkarība no ziedojumiem nav droša un stabila. Lai iegūtu ziedotāju labvēlību, paiet ilgs laiks, kamēr organizācija gūst atpazīstamību un iemanto uzticību. Nepieciešams komplicēts darbs, attīstot sadarbību ar plašsaziņas līdzekļiem, publicējoties sociālajos tīklos – tas bieži vien nav vienkārši, jo var skart organizācijas ētiskos principus. Pastāv risks pārkāpt robežu starp labdarību un pašreklāmu. Turklāt, strādājot ar cilvēkiem, ir ļoti būtiski ievērot konfidencialitāti, nepieļaut sensitīvas informācijas izplatīšanu publiskajā telpā. Ieklausoties respondentu stāstītājā, var secināt, ka brīvprātīgā darba koordinators Latvijā varētu būt jauna profesija ar noteiktu profesionālu standartu. Šāds solis veicinātu brīvprātīgā darba attīstību – ne tikai atrisinātu finanšu problēmas, bet arī noteiktu šī darba organizēšanas priekšnoteikumus un atbildību.

Par brīvprātīgo motivēšanu runājot, brīvprātīgā darba vadītāja uzsvēra, ka visbiežāk ir vairāki šādas izvēles pamatojumi, un ļoti svarīga ir cilvēku vēlme justies vajadzīgiem, darīt to, kas dod gandarījumu un piepildījumu. Atšķiras katra cilvēka dziļi individuālie motīvi un iemesli, kādēļ viņš ir izvēlēties veikt brīvprātīgo darbu. Visbiežāk darboties mudina kādas iekšējas nerealizētas vajadzības, vēlme attīstīt sevi un būt noderīgam. Brīvprātīgais darbs ir strādāšana kopējam labumam vai kalpošana citiem, kas ir viena no augstākajām cilvēka vajadzību formām, kas ļauj piepildīt vēlmi attīstīties un pašrealizēties. Brīvprātīgajā darbā

bieži iesaistās cilvēki dzīves periodos, kuros notiek kādas izmaiņas dzīves ciklā (aizejot pensijā), vai laikā, kad mainās situācija ģimenē, piemēram, bērni aiziet savā dzīvē, rodas brīvs laiks, un cilvēki cenšas to piepildīt ar kaut ko vērtīgu.

Iepriekš minētā psihoterapeite sacīja, ka motivācija gan var būt dažāda, taču, darbojoties vienam mērķim, svarīga ir organizācijas kultūra, mikroklimats, uzticamība, radošuma atbalstīšana, kā arī ļoti būtiska (kā ikvienā organizācijā vai iestādē) arī brīvprātīgajā darbā ir vadītāja vai līdera personība. Vadītājs ar savu vērtību sistēmu, sadarbības prasmēm un iekšējo kultūru, lietojot prasmes cilvēkresursu vadīšanā, var palīdzēt cilvēkiem realizēt savu potenciālu tādā veidā, lai tas nestu labumu sabiedrībai.

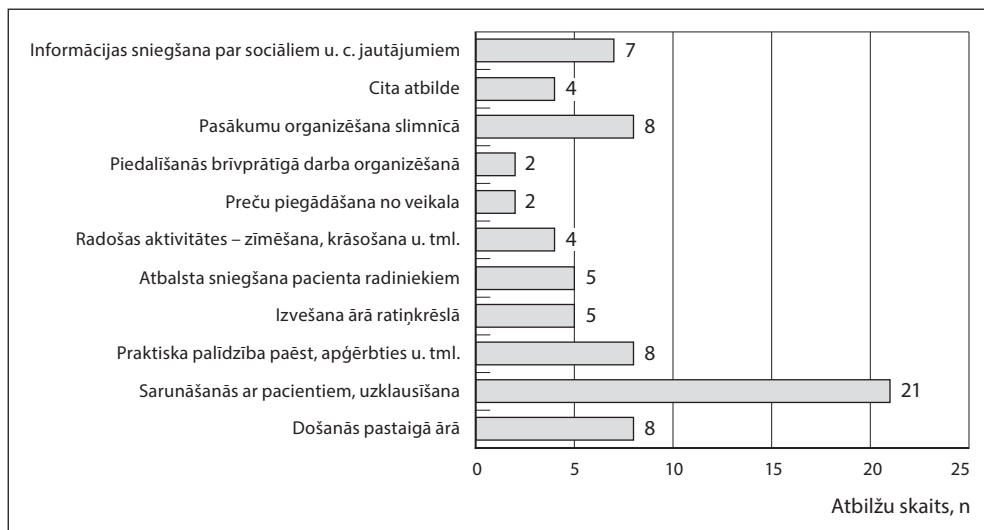
Brīvprātīgo aptaujas rezultāti

Tika aptaujāti 22 brīvprātīgie, no kuriem 19 bija sievietes un trīs – vīrieši. Respondentu vidējais vecums – 58 gadi. Augstākā izglītība bija 17 brīvprātīgajiem un pieciem – vidējā izglītība, t. i., attiecīgi augstākā izglītība – 77 % un vidējā izglītība – 23 % dalībnieku. Starp brīvprātīgajiem bija vairāki sociālie darbinieki, juristi, ekonomisti, uzņēmēji, direktori, skolotāji un žurnālisti, kā arī pensionāri.

Pacientu apmeklēšanas biežums: 55 % brīvprātīgo – reizi nedēļā, 36 % – divas reizes mēnesī. Viens no aptaujātajiem pacientus apmeklēja divas reizes nedēļā, viens – dažas reizes gadā.

Apzinot brīvprātīgo pieredzi darbā stacionārā ārstniecības iestādē, tika konstatēts, ka 18 respondenti strādāja apmēram vienu gadu vai nedaudz ilgāk, viena aptaujas dalībiece strādāja jau 22 gadus, savukārt trīs respondenti darbojās vienu mēnesi.

Lai noskaidrotu brīvprātīgā darba saturu, tika uzdots strukturēts jautājums par nodarbēm, kas veiktas visbiežāk, kā arī tika dota iespēja sniegt atvērtu atbildi. Uz šo jautājumu visbiežāk (21 reizi) tika atbildēts, ka notikusi “sarunāšanās ar pacientiem, uzklauššana” (emocionālais un psiholoģiskais atbalsts); vēl bieži tiek minētas šādas darbības: “pasākumu organizēšana slimnīcā” (astoņas reizes), “praktiska palīdzība, palīdzot paēst, apģērbties, piecelties un staigāt” (astoņas reizes), “došanās pastaigā ārā” (astoņas reizes), “informācijas sniegšana par medicīnas iestādi, sociālajiem dienestiem, garīgo aprūpi, atbalsta biedrībām, pašpalīdzības grupām u. tml.” (septiņas reizes), “izvešana ārā ratiņkrēslā” (piecas reizes), “atbalsta sniegšana radiniekiem” (piecas reizes), “radošas aktivitātes, piemēram, zīmēšana, krāsošana u. tml.” (četras reizes), “preču piegādāšana no veikala” (divas reizes), “piedalīšanās brīvprātīgā darba organizēšanā” (divas reizes). Atvērtajā jautājumā ar “cita atbilde” vienu reizi tika norādīta “lasīšana priekšā” un trīs reizes – dažāds garīgs atbalsts pēc pacienta lūguma (sk. 1. att.).

1. attēls. Darbības, ko brīvprātīgie veic stacionārajās ārstniecības iestādēs (respondentu atbildes)

Visbiežāk pacienti vēlas sarunāties un tikt uzklausi. Tas nozīmē, ka brīvprātīgo apmācībās īpaša uzmanība jāvelta klausīšanās un sarunu vadīšanas prasmēm, lai attīstītu spēju izrādīt patiesu interesi, radīt pozitīvu atmosfēru, vadot sarunu par cilvēka interesēm un vajadzībām.

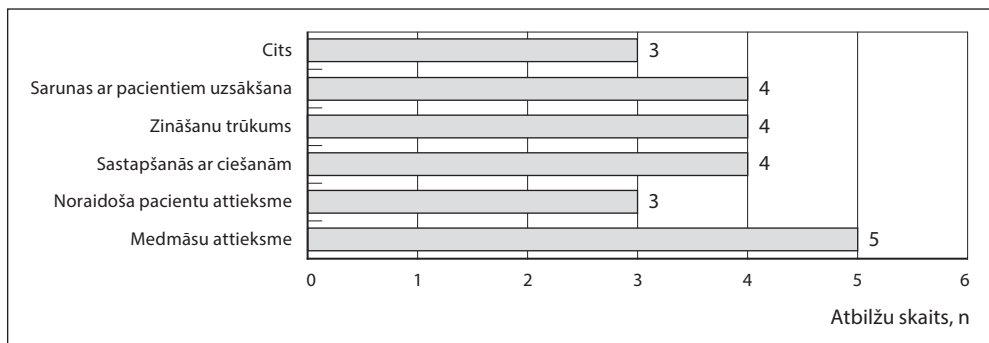
Uz jautājumu, ar kādām grūtībām brīvprātīgie saskaras, veicot darbu, visbiežāk respondenti norādīja, ka lielākais pārbaudījums ir “medmāsu attieksme” (piecas reizes), “sarunas uzsākšana” (četras reizes), “zināšanu trūkums” (četras reizes), “sastapšanās ar ciešanām” (četras reizes), “pacientu noraidoša attieksme” (trīs reizes). Atvērtajā atbildē kā “cits” tika norādīts uz bažām “nenodarīt pāri, jo trūkst zināšanu”, “ienākt palātā un apzināt, kuram pacientam būtu nepieciešama palīdzība”, kā arī to, ka “pacienti ir “aizvērti”” (sk. 2. att.).

Sniegtās atbildes ļauj secināt, ka vidējā medicīnas personāla attieksme nav viennozīmīgi vērtējama. Atbildes uz jautājumu par sadarbību ar medicīnas personālu rāda, ka kopumā sadarbība ir laba. Tomēr dažkārt medmāsu izturības noraidoši, un brīvprātīgajiem, īpaši tiem, kas vēl nav integrējušies ārstniecības iestādē, šāda attieksme sagādā grūtības. Iemesli droši vien jāmeklē, padziļināti izpētot šo jautājumu. Kopumā medmāsu attieksme pakāpeniski mainās, un šobrīd viņas ir ievērojami pretimnākošākas nekā bija projekta sākumā. Vairākas medmāsu aktīvi iesaistās un norāda, kuriem pacientiem, pēc viņu domām, būtu nepieciešama brīvprātīgo palīdzība. To var uztvert kā uzticības iemantošanu, bet jāsaprot, ka sadarbības atslēga visbiežāk ir pašu brīvprātīgo rokās.

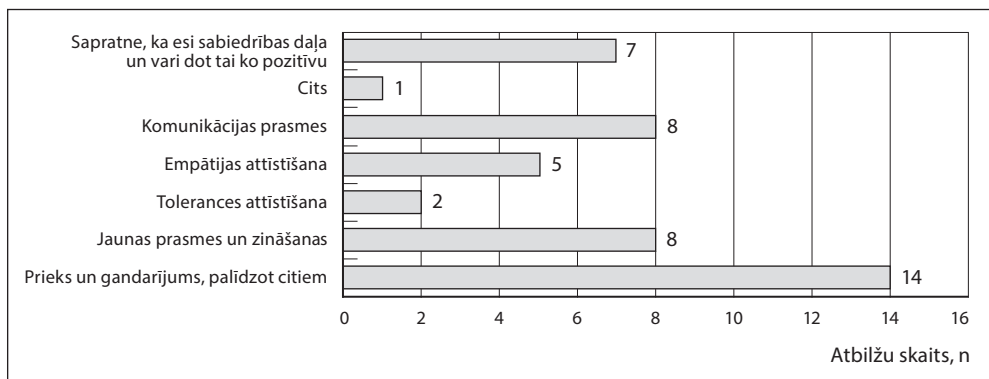
I. Gerharde, R. Rindža. Brīvprātīgā darba vadība stacionārās ārstniecības iestādēs

Atbildēs par ieguvumiem, veicot brīvprātīgo darbu, visbiežāk respondenti apgalvoja, ka ieguvums ir “prieks un gandarījums, palīdzot citiem” (14 reizes), “jaunas prasmes un zināšanas” (astoņas reizes), uzlabotas “komunikācijas prasmes” (astoņas reizes), “sapratne, ka esi sabiedrības daļa un vari dot tai ko pozitīvu” (septiņas reizes), “empātijas attīstīšana” (piecas reizes), “tolerances attīstīšana” (divas reizes). Atvērtajā atbildē “cits” tika minēts, ka “redzu jēgu savai eksistencei”, “ieguvu brīnišķīgus kolēģus, domubiedrus” (sk. 3. att.).

Visvairāk respondentu atzina, ka ir būtiski, lai brīvprātīgie gūtu gandarījumu un prieku par savu darbu. Brīvprātīgajiem nozīmīga ir jaunu prasmju apgūšana un komunikācijas attīstīšana. Septiņi aptaujas dalībnieki teica, ka ieguvums ir “sapratne, ka esi daļa no sabiedrības un vari dot tai ko pozitīvu”. Brīvprātīgo sacītais netieši norāda, ka sabiedrība kļūst nobriedušāka, atbildīgāka, ka cilvēki saprot kopējā labuma nozīmi.

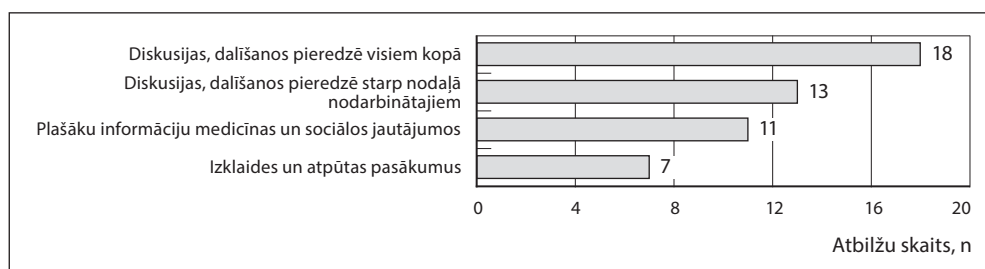
2. attēls. Lielākais pārbaudījums, veicot brīvprātīgo darbu (respondentu atbildes)

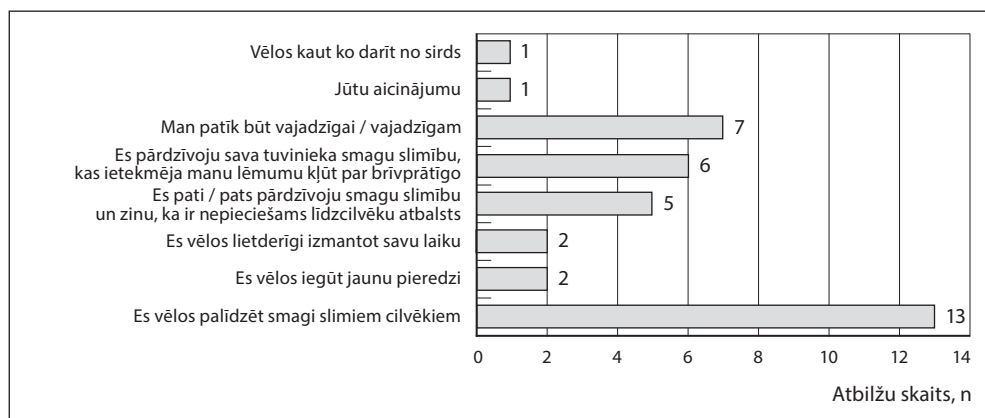
3. attēls. Brīvprātīgo ieguvumi no brīvprātīgā darba veikšanas (respondentu atbildes)

Anketā tika ietverts arī jautājums brīvprātīgo viedokļa noskaidrošanai par to, vai pietiek ar izglītojošām lekcijām vai brīvprātīgo sapulcēs vajadzīgas vēl kādas citas nodarbības. Respondenti 18 atbildēs norādīja, ka vēlas diskusijas un dalīšanos pieredzē, savukārt plašāku informāciju medicīnas un sociālos jautājumos vēlējās saņemt 11 brīvprātīgie (sk. 4. att.).

Lai labāk izprastu brīvprātīgo motivāciju, tika uzdots šāds jautājums: “Kāpēc jūs izvēlējāties veikt brīvprātīgo darbu?” Visbiežākā atbilde bija: “Es vēlos palīdzēt smagi slimiem cilvēkiem” (13 reizes). “Man patīk būt vajadzīgai / vajadzīgam” (septiņas reizes). “Es pārdzīvoju sava tuvinieka smagu slimību, kas ietekmēja manu lēmumu kļūt par brīvprātīgo slimnīcā” (sešas reizes). “Es pati / pats pārdzīvoju smagu slimību un zinu, ka ir nepieciešams līdzcilvēku atbalsts” (piecas reizes). “Es vēlos lietderīgi izmantot savu laiku” (divas reizes). “Es vēlos iegūt jaunu pieredzi” (divas reizes). Atvērtajā jautājumā “cits” atbildēs teikts, ka “jūtu aicinājumu”, “vēlos kaut ko darīt no sirds” (sk. 5. att.).

4. attēls. Brīvprātīgo gaidas no brīvprātīgo sapulcēm (respondentu atbildes)

5. attēls. Brīvprātīgo motivācija (respondentu atbildes)

Motivācijas pētīšana ir viens no sarežģītākajiem uzdevumiem. Ne vienmēr cilvēki atklāj savu motivāciju, un ne vienmēr viņi paši to apzinās. Visbiežāk motivācijas ir vairākas. Būtisks ir jautājums, kāpēc cilvēki izvēlas strādāt brīvprātīgo darbu stacionārā ārstniecības iestādē, kāda nozīme ir smagas slimības pieredzei pašam vai kādam tuviniekam?

Anketas noslēdzošajā jautājumā brīvprātīgie tika lūgti komentēt un iesniegt priekšlikumus par brīvprātīgā darba vadīšanas pilnveidošanu. Vairāki brīvprātīgie minēja, ka nepieciešama rūpīgāka brīvprātīgo atlase, jo dažkārt ir novērots, ka brīvprātīgie nezina, ko darīt. Atbildēs arī teikts, ka nepieciešama lielāka kontrole un darba pārraudzība nodaļās, labāka sadarbība gan ar medicīnas personālu, gan savstarpējā sadarbība un atbalsts, kā arī supervīzija vai atbalsta grupas. Tika ierosināts izveidot brīvprātīgo skolu ar sertificētu programmu.

Novērojumu rezultāti

Analizējot novērojumus, kas veikti pētījuma laikā, strādājot brīvprātīgo darbu staru terapijas un paliatīvās aprūpes nodaļā, tika konstatēts, ka visbiežāk pacientiem nepieciešams gan emocionāls atbalsts, gan arī praktiska palīdzība. Staru terapijas nodaļā daudzi pacienti bija no reģioniem, un vairākus neviens neapmeklēja. Pacienti ārstējas mēnesi un ilgāk, tāpēc priecājas par iespēju runāt par dzīvi un savām interesēm. Pacientiem, kuri paši nevar pāriet, bija nepieciešams no veikala atnest pirkumus. Tie, kas pārvietojās ratiņkrēslā, vēlējās, lai viņus izved ārā.

Apmeklējot vienu un to pašu pacientu mēnesi vai divus, starp pacientu un brīvprātīgo izveidojas uzticības pilnas attiecības. Brīvprātīgie, kuriem patīk būt kopā ar vienu un to pašu pacientu ilgāku laiku, labprāt izvēlas darboties tieši šajā nodaļā.

Sarežģītāks ir brīvprātīgais darbs paliatīvajā nodaļā, kurā atrodas pacienti, kam vairs nenotiek radikāla ārstēšana, bet tiek mazinātas sāpes un uzlabota dzīves kvalitāte. Brīvprātīgais darbs ar smagi slimiem cilvēkiem prasa lielu koncentrēšanos. Pacienti ir ļoti dažādi, un nav gatavas "receptes", kā, ieejot palātā, uzsākt sarunu, kā saprast, pie kura pacienta vajadzētu pieiet aprunāties un kaut ko palīdzēt. Ir nepieciešama intuīcija un atvērtība. Cilvēki jūt, vai interese par viņiem ir īsta. Viens no vadošajiem ekspertiem jautājumos par personīgo izaugsmi Robins Šarma grāmatā "Svētais, sērfotājs un firmas prezidente" raksta:

"[...] lai arī par cik gudru tu sevi uzskatītu, tu nevari notēlot, ka tev cilvēki rūp. Tu vari teikt visu, ko vien vēlies, bet viņi neielaidīsies nekādās darīšanās, ja tu nebūsi no sirds apņēmis saviem klientiem palīdzēt un padarīt viņu dzīvi labāku, – viņi sajūtīs, ka tu neesi patiess. [...] Viss sākas ar uzticēšanos."⁹

⁹ Šarma, R. 2014. *Svētais, sērfotājs un firmas prezidente*. Rīga: Avots, 209.

Uzticēšanās ir viens no brīvprātīgā darba stūrakmeņiem psihoemocionālajā atbalstā pacientam. Dažkārt brīvprātīgo, cilvēku ar labu izglītību un vēlmi strādāt, pacients tomēr nepieņem. To nevar pilnībā izskaidrot, tomēr, domājams, noraidījums ir saistīts ar neatbilstošu brīvprātīgā motivāciju. Motivācijas un gaidu neatbilstība ir galvenais iemesls, kāpēc brīvprātīgajam neizdodas iemantot pacienta uzticību. Tādējādi var secināt, ka brīvprātīgo vadības uzdevums ir izvēlēties cilvēkus ar atbilstošu motivāciju, – diemžēl īsto motivāciju vai motivāciju kopumu dažkārt neapzinās arī pats pretendents, un to ir grūti identificēt atlases procesā.

Vērtējot brīvprātīgo sadarbību ar medicīnas personālu, novērojumi apliecina, ka medmāsu attieksme pret brīvprātīgajiem ir ievērojami uzlabojusies. Izturēšanās kļuvusi koleģiāla, bieži vien – draudzīga, un dažkārt arī kāda medmāsa vēlas aprunāties par nopietniem dzīves jautājumiem, jo mediķu darbs nodaļā ir psiholoģiski smags. Analizējot sadarbību starp mediķiem un brīvprātīgajiem, tika novērots, ka mediķu atbalsts palielina brīvprātīgā darba kapacitāti un brīvprātīgais var sniegt savlaicīgu un atbilstošu palīdzību pacientam. Savstarpējā komunikācija starp brīvprātīgajiem, kas regulāri strādā nodaļā, un medicīnas personālu veicina pozitīvu gaisotni un uzlabo pacientu apkalpošanu.

Pētījumā tika novērots, ka brīvprātīgo pozitīvi egoistiskie faktori ir izaugsme, jauna pieredze un zināšanas, kontakti, paštēla veidošana un pašcieņas attīstīšana, novērtējuma un atzinības saņemšana, kā arī iespēja iegūt iemaņas un pieredzi, izvēloties profesiju.

Cilvēku izvēle pievērsties brīvprātīgajam darbam ir saistīta arī ar dzīves ciklu, piemēram, cilvēks ir aizgājis pensijā un vēlas darboties nozarē, kas ir nepiepildīts jaunības sapnis, vēlas iegūt jaunu pieredzi, jo mainījusies ģimenes situācija. Darbojoties brīvprātīgo kustībā, cilvēkam noteikti ir iespēja socializēties – sastapt citus cilvēkus, izvairīties no izolācijas un vientulības, tikties ar draudzīgiem, jautriem un patīkamiem cilvēkiem.

Izvērtējot brīvprātīgo ieguvumus, var secināt, ka uzticēšanās un abpusējs prieks par iepazīšanos un sarunām brīvprātīgajiem ļauj mācīties, iedvesmoties un gūt milzu gandarījumu, kaut arī bieži jāsaskaras ar skarbo realitāti – pacientu ciešanām un miršanu. Ciešanas ir mūsu dzīves daļa. Lai gan cilvēks daudzus procesus ir spējis sev pakļaut un no daudzām sāpēm izvairīties, ciešanu jautājums “kāpēc?” paliek neatbildēts. Sajūtas, kas rodas, ja slimnieks kļūst mazliet priecīgāks vai mierīgāks, ir ļoti motivējošas un iedvesmojošas. Novērojumi liecina, ka, sarunājoties ar pacientiem, noder arī humora izjūta. Ja arī pacientam tā piemīt, veidojas šī smalkā saderība starp brīvprātīgo un pacientu un, atļaujoties kādu joku, rodas viegluma sajūta un labāks noskaņojums.

Secinājumi

Brīvprātīgais darbs stacionārās ārstniecības iestādēs ir nozīmīgs pacientu atbalsta resurss. Šobrīd Latvijā šis darbs ir sākumposmā, pagaidām nav izstrādātas vienotas brīvprātīgo apmācības programmas, nav regulāra un stabila finansējuma mācībām un darba nodrošināšanai. Tomēr ir cilvēki, kuri vēlas šo darbu darīt un dara.

Saskaņā ar Brīvprātīgā darba likumu tas ir organizēts bezatlīdzības darbs sabiedrības labā. Lai brīvprātīgais darbs būtu sekmīgs, ir nepieciešams veikt izpēti, pārliecināties par medicīnas personāla gatavību pieņemt un sadarboties ar brīvprātīgajiem, kā arī identificēt brīvprātīgā darba saturu un izvērtēt, vai ar brīvprātīgā darba palīdzību tiks sasniegts gaidītais rezultāts.

Brīvprātīgā darba uzsākšanai, tostarp mācībām, koordinēšanai un vadīšanai, ir nepieciešams finansējums. Ja brīvprātīgā darba koordinators tiktu algots, viņš varētu būt pieejams arī darba dienas laikā, nevis tikai pēc darba, un tādējādi nodrošinātu operatīvāku brīvprātīgo koordinēšanu un atbalstu.

Lai brīvprātīgais darbs stacionārās ārstniecības iestādēs būtu mērķtiecīgs un jēgpilns, piesaistot brīvprātīgos, nepieciešams veikt atbildīgu atlasi. Vēlams izstrādāt testu, lai atsijātu pretendentes, kurus nav vēlams iesaistīt.

Brīvprātīgo projektu vadītājam ir jāspēj nodrošināt brīvprātīgā darba administrēšanu, kā arī sadarbībā ar visiem iesaistītajiem cilvēkiem īstenot, ieviest un uzraudzīt visu brīvprātīgā vadības ciklu. Jāpilnveido vadītāja un brīvprātīgā komunikācija, jauno brīvprātīgo ievirzīšanai darbā jāpiesaista mentors, nodaļās jānodrošina brīvprātīgo darba kontrole, kā arī aktīva savstarpējā sadarbība un atbalsts.

Obligātas ir brīvprātīgo mācības, bet nepietiek tikai ar kopējām mācībām. Brīvprātīgajiem ir jāamcās arī patstāvīgi, jāstrādā pie personības izaugsmes, jāattīsta savas prasmes darbā ar pacientiem. Apmācības jāpapildina ar psiholoģijas, saskarsmes prasmju un sarunu vadīšanas mākas apgūšanu, sociāliem, teoloģiskiem un medicīnas jautājumiem, tostarp informāciju par slimības norisi un ar to saistītām personības izmaiņām un pacientu aprūpi.

Organizējot brīvprātīgo darbu, svarīgi ir izstrādāt un skaidri definēt vienotus ētikas principus, izveidot ētikas kodeksu. Ētikas kodekss ir jāievēro visiem organizācijas dalībniekiem.

Saskaņā ar teoriju cilvēka rīcību virza vajadzības un motivāciju komplekss. Brīvprātīgie paliek brīvprātīgajā darbā, ja rodas korelācija starp brīvprātīgā motivāciju un pozitīvi egoistiskiem ieguvumiem. Nepiepildoties gaidām, brīvprātīgie darbu pārtrauc, tādēļ ir svarīgi, lai pirms darba sākšanas brīvprātīgo vadība pēc iespējas precīzāk noformulētu darba uzdevumus un informētu, kas no brīvprātīgā tiek sagaidīts.

Būtiski, lai organizācijas vadītājs būtu līderis, kurš izprot brīvprātīgo motivāciju un pacientu vajadzības, spēj novērtēt un pateikties brīvprātīgajiem par darbu. Ja brīvprātīgais labi jutīsies organizācijā, viņš būs ieinteresēts un uzticēto darbu veiks ar lielu entuziasmu.

Brīvprātīgais darbs var būt kā dziedinošs process sabiedrībai kopumā. Mūsdienu sabiedrībā, kurā bieži vien dominē steiga un virspusējas savstarpējās attiecības, arvien mazāk vietas un laika paliek, ko atvēlēt saviem slimajiem tuviniekiem, lai kopā izdzīvotu ciešanas un uzņemtos rūpes. Katrs var nonākt slimības gultā, sastapties ar sāpēm un miršanu. Dažkārt mēs to visu "izslēdzam" no savas dzīves, nevēlamies par to domāt, bet tā tomēr ir dzīves daļa, no kuras nav iespējams izvairīties. Mums ir daudzi sociālās aprūpes centri un ārstniecības iestādes, kurās ārstējas slimi un vientuļi cilvēki. Dažkārt vientulība ir grūtāk panesama nekā slimība. Tomēr pozitīvi ir tas, ka uz aicinājumu iesaistīties brīvprātīgajā darbā atsaucas arvien vairāk cilvēku, kas vēlas kaut ko mainīt šajā sistēmā un meklē attiecību īstumu, jo vēlas būt klātesoši, grib mazināt citu ciešanas un vientulību, tiecas mācīties un piedzīvot to, ko var piedzīvot, tikai izejot no savas komforta zonas, atverot sirdi un prātu jaunai pieredzei un rūpēm par cilvēkiem.

Management of Volunteer Work in Inpatient Medical Institutions

Abstract

In the research paper "Management of volunteer work in inpatient medical institutions", specifics of volunteer work in inpatient healthcare institutions were looked at; competences necessary for volunteer work were identified; human resource models were described; results of interviews with doctors and head volunteers as well as volunteer survey answers as well as fixed observations of hospital volunteer work were analysed.

The research aimed for the answers on what the most important tasks in organizing volunteer work are for it to be not just a short-term campaign but rather fully positioned into the hospital's interdisciplinary team and fulfil the main goal of volunteer work – improving the wellbeing of patients.

The conclusions acquired from the research process show that before starting volunteer work, certain research needs to be performed, the medical staff

I. Gerharde, R. Rindža. Brīvprātīgā darba vadība stacionārās ārstniecības iestādēs

has to be prepared to collaborate with the volunteers, the content of the volunteer work needs to be identified, and it needs to be deliberated whether the expected results are going to appear through help of volunteer work.

For volunteer work in inpatient healthcare institutions to be purposeful, careful selection and training of volunteers needs to be done during the process of attracting them. In addition to general training, volunteers need to continue learning on their own, work on their personality development as well as develop their skills of communication and empathy. While organising volunteer work, it is important to develop and clearly define the general ethical principles that need to be respected by all members of the organisation.

The head of the volunteer project has to ensure administering of volunteer work as well as, by working together with all involved, realise, implement and monitor the entire process of leading the volunteer work. In order to infiltrate new staff in volunteer work, a mentor should be assigned, monitoring of volunteer work as well as active collaboration with each other and support must be ensured. Volunteers tend to stay in volunteer work if there is correlation between their motivation and positively egoistical benefits. If their expectations are not met, volunteers drop out of volunteer work. Therefore, it is important for tasks of the work to be precisely defined and volunteers themselves – carefully informed before starting their responsibilities. It is crucial for the head of the organisation to be a leader who truly understands motivation of volunteers and the needs of patients, and who is able to appreciate and thank volunteers for their work. If a volunteer feels good in the organisation, they will stay interested and will fulfil their proposed tasks with enthusiasm.

Keywords: volunteer, volunteer work, volunteer organisation, healthcare institutions.

Avoti un literatūra

1. Brīvprātīgā darba likums: Latvijas Republikas likums. *Latvijas Vēstnesis*. 127, 02.07.2015. Iegūts no: <https://likumi.lv/ta/id/275061-brivpratiga-darba-likums>
2. Brīvprātīgā darba tiesiskais regulējums: 2013. gada janvāra ziņojums. *Latvijas Brīvo arodbiedrību savienība*. 2013. Iegūts no: www.sif.gov.lv/nodevumi/nodevumi/3418/brivpratiga.darba.tiesiskais.regulejums_n.mickevica_31.01.2013.pdf
3. How volunteering affects your benefits – overview. *Citizens Advice*. 2019. Iegūts no: www.citizensadvice.org.uk/Documents/Advice%20factsheets/Benefits/b-volunteering.pdf
4. Jākobsons, E. Māte Terēze: Mīlestībai veltīts mūžs. *Laikmeta zīmes*. 22.05.2017. Iegūts no: <http://www.laikmetazimes.lv/2017/05/22/milestibai-veltits-muzs/>

5. Kristapsone, S. 2014. *Zinātniskā pētniecība studiju procesā*. Rīga: Biznesa augstskola "Turība".
6. *Lietuvos Raudonasis Kryžius*. Iegūts no: www.redcross.lt
7. Rupenheite, M. Onkoloģijas profesores Daces Baltiņas vērtīgas pārdomas par kompleksu pieeju vēža terapijā. *Medkursi.lv*. 04.01.2017. Iegūts no: <http://www.medkursi.lv/?p=4068>
8. Šarma, R. 2014. *Svētais, sērfotājs un firmas prezidente*. Rīga: Avots.
9. Мозаика Российского добровольчества: факты, ресурсы и мнения. Сост. и ред. Слабжанин Н. Ю. *Higher School of Economics*. 2003. Iegūts no: www.hse.ru/data/2014/10/20/1099147605/mozaika_dobrovolchestva.pdf